

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Приймальної комісії
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
Тетяна КАГАНОВСЬКА

_____ 2022 р.

ПРОГРАМА
комплексного фахового випробування
для вступу на навчання за освітньо-професійною програмою
«Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»
другого (магістерського) рівня освіти
у галузі знань 06 – «Журналістика»
за спеціальністю 061 – «Журналістика»
для денної та заочної форм навчання
з дисципліни «Медіакомунікації»

Харків – 2022

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД
Сертифікат 58E2D9E7F900307B040000009E3A2500EDECA000
Підписувач Пантелеймонов Антон Віталійович
Дійсний з 17.02.2022 15:51:27 по 17.02.2024 15:51:27

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

1006-4 від 15.05.2022

Медіакомунікації : програма комплексного фахового випробування для вступу на навчання за освітньо-професійною програмою «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика» другого (магістерського) рівня освіти у галузі знань 06 – «Журналістика» за спеціальністю 061 – «Журналістика» для денної та заочної форм навчання. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 15 с.

Розробники:

Стародубцева Л. В., докторка філософських наук, професорка, в. о. завідувача кафедри медіакомунікацій;

Петренко Д. В., доктор філософських наук, професор кафедри медіакомунікацій.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ВИПРОБУВАННЯ.....	6
РОЗДІЛ 2. ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ.....	9
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	12
ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	15

ПЕРЕДМОВА

Дослідження медіакомунікацій є міждисциплінарною сферою знання. До магістратури за освітньо-професійною програмою «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика» за спеціальністю 061 – «Журналістика» можуть вступити абітурієнти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста і магістра будь-якого напрямку підготовки чи спеціальності: соціологи, політологи, економісти, юристи, психологи, історики та ін.

Головна мета комплексного фахового випробування для вступу на навчання за освітньо-професійною програмою «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика» другого (магістерського) рівня освіти у галузі знань 06 – «Журналістика» за спеціальністю 061 – «Журналістика» для денної та заочної форм навчання – виявити креативних освічених абітурієнтів, здібних до майбутньої діяльності в сучасному медіапросторі.

Комплексне фахове випробування проводиться у дистанційному форматі. Під час випробування перевіряються загальна ерудиція, фундаментальні теоретичні знання в галузі гуманітарних наук і наявність творчих здібностей для створення та реалізації індивідуальних проєктів у галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

Комплексне фахове випробування проводиться у письмовій формі та спрямоване на оцінювання знань студентів у двох тематичних напрямках, відповідно до чого екзаменаційний білет містить два питання: перше – теоретичне випробування «Культура та суспільство», друге – «Творче завдання».

Теоретичне випробування «Культура та суспільство» не передбачає наявності у абітурієнта глибоких спеціалізованих знань з медіакомунікацій, а спрямоване на визначення рівня загальної гуманітарної ерудиції – обізнаності абітурієнта щодо базових аспектів і принципів розуміння сучасної культури та суспільства. У теоретичному випробуванні обов'язковими є знання ключових концептів і теорій з гуманітарних наук, посилення на праці провідних мислителів, вміння мислити логічно і послідовно, робити обґрунтовані висновки.

Творче завдання спрямоване на те, щоб визначити рівень креативних здібностей абітурієнта у підготовці індивідуального медіапроекту на задану тематику. У виконанні творчого завдання абітурієнт має виявити свою фахову зацікавленість, вміння орієнтуватися у системах масмедіа, розуміння сучасного медіапростору, знання особливостей різних типів і видів засобів масової комунікації, оригінальність авторських ідей та здатність творчо мислити.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Теоретичне випробування складається з одного питання тематичного блоку «Культура та суспільство». Обсяг письмової відповіді – не більше двох сторінок рукописного тексту.

Культура та суспільство

Тематичний план

Історія поняття «культура»: від слова до концепту. Проблема дефініції поняття «культура». Метафоричне значення слова «культура» за доби античності. Трансформації поняття «культура» в епоху середньовіччя: культура і культ. «Річ природна» і «річ штучна» в філософії Нового часу. Розрізнення наук про природу і наук про культуру. Систематизація дефініцій концепту «культура» в першій половині ХХ століття. Плюралізм підходів до визначення поняття «культура». Становлення досліджень культури у ХІХ – на початку ХХ століття. Культура як один з магістральних концептів ХХ–початку ХХІ століть.

Культура як система: стратегії концептуалізації. Культура як позаприродний світ людини. Опозиція «культура/природа». Культура як ритуалізація природних інстинктів. Культура як система. Матеріальна та духовна культура. Локальна та глобальна культура. Елітарна, масова і народна культура: рухливість меж і динаміка співвідношення. Соціальні чинники структурування культури. Етнічна і національна культури. Субкультура, контркультура. Культура і цивілізація. Типологія культур: синхронічний і діахронічний зрізи. Функції культури. Культура і цінність. Класичні ієрархії цінностей в культурі. Ціннісний релятивізм в сучасних інтерпретаціях культури. Культура і (як) текст. Визначення культури в контексті герменевтичних практик. Культура і мова. Культура як знакова система. Культура і образ. Візуальний поворот у культурі ХХ сторіччя. Поняття «візуальна культура»: складнощі дефініції. Культура і (як) репрезентація ідеологій. Демістифікація ідеологій в дослідженнях культури. Стратегії поєднання культури і влади. Культура в добу масового технологічного відтворення. Культура і комунікація. Роль медіа в культурних комунікаціях.

Культурогенез. Дослідження процесів мінливості в культурі. Проблема осмислення культурних трансформацій. Чинники культурних змін, умови та механізми їхньої реалізації. Моделі культурної динаміки. Внутрішня динаміка культури. Культура і час. Моделі розвитку культури. Лінійна модель розвитку як класична концепція осмислення культурних змін. Циклічні моделі розвитку культури. Культура і цивілізація в контексті циклічної моделі розвитку. Некласичні моделі трансформацій культур: 1) калейдоскопічна, 2) маятникова, 3) хвильова. Нелінійні моделі осмислення культурних змін у контексті неklasичних концепцій культурної динаміки. Роль хаосу в сучасних концепціях культурних трансформацій.

Українська культура. Історія становлення українського етносу, української нації та української ідентичності як культурологічна проблема. Генеза української культури: основні етапи, їхні особливості. Специфіка української культури з позицій «західництва» та «слов'янофільства». Українська культура в концепціях закордонних дослідників: роль діаспори у дослідженні та збереженні української культурної автентичності. Проблема соборності української культури. Європейський вектор розвитку української культури. Сучасна українська культура в контексті процесів глобалізації. Україна в XXI столітті: вибір культурних альтернатив.

Поняття суспільства та його складові. Типології суспільства. Основні сфери діяльності суспільства (економічна, політична, соціальна, духовна). Суспільні відносини та норми. Поняття соціальної дійсності та соціальної реальності. Соціальний простір і соціальний час. Соціальні відносини. Класифікація соціальних інститутів. Структура та функції соціального інституту. Взаємодія соціальних інститутів. Специфіка соціальних змін у суспільстві. Соціальний прогрес і регрес. Соціальні протиріччя та їхній прояв у суспільній практиці. Поняття «матеріальне» та «економічне» життя суспільства. Суспільне виробництво та його структура. Продуктивні сили і виробничі відносини як компоненти суспільного виробництва. Техніка та її значення у розумінні динаміки сучасних суспільних процесів.

Історія вчень про суспільство. Розгляд суспільства у вченнях античності. Християнське уявлення про суспільство. Уявлення про суспільство у добу Нового часу. Формаційний аналіз суспільства. Стадіально-технологічний аналіз суспільства. Цивілізаційний принцип в розумінні суспільства. Структурно-функціональний підхід до аналізу суспільства. Структуралістський конструктивізм: соціальний простір і теорія

поля. Феноменологічна модель соціальної реальності: суспільство як феномен «життєвого світу». Мова, аналіз і теорія суспільства.

Еволюція суспільства та суспільної комунікації. Становлення, розвиток та основні характеристики доіндустріального (аграрного) суспільства. Становлення, розвиток і специфіка індустріального суспільства. Теорії постіндустріального суспільства. Основні характеристики постіндустріального суспільства. Концепції інформаційного суспільства. Комунікація та інформація: основні поняття та категорії. Усна, письмова та екранна комунікація. Винахід друкарського верстата і становлення друкованої культури («Галактика Гутенберга»). Соціально-культурні наслідки винаходів та розвитку телеграфу, телефону, радіо і телебачення. Сучасні інформаційно-комунікативні технології. Інтернет як соціокультурний феномен («Галактика Інтернет»). Інформаційні війни: сутність, учасники, цілі, технології. Інформаційна безпека українського суспільства (медіаекологія).

Журналістика як соціокультурний феномен. Журналістика як соціальний інститут: варіативність визначень та тлумачень. Журналістика як різновид неофіційної влади. Журналістика як різновид бізнесу. Журналістика як форма пропаганди. Журналістика як комунікативний феномен. Журналістика як система масової інформації. Доступ до інформації. Головні категорії теорії журналістики: масова інформація, комунікація, медіа, цільова аудиторія, публіцистика, ефективність і дієвість журналістики, свобода слова, цензура та ін. Професійні стандарти журналістики. Методика журналістської творчості. Риторика і стилістика. Журналістська етика та медіаправо. Медіавплив і медіаграмотність. Медіапланування, медіаекономіка і медіаменеджмент. Історія української журналістики. Історія зарубіжної журналістики. Радіожурналістика. Телевізійна журналістика. Фотожурналістика. Інтернет-журналістика та блогосфера. Сучасна українська журналістика: риси, тематика, персоналії.

Аудіовізуальне мистецтво. Аналогові та цифрові технології в аудіовізуальному мистецтві. Поняття аудіовізуального твору. Кінематограф як мистецтво. Зародження та основні етапи розвитку кінематографа. Сучасне кіномистецтво: стрічки, персоналії. Зародження та основні етапи становлення телебачення. Сучасне телебачення: контент, жанрове різноманіття, персоналії. Операторське мистецтво: засоби виразності. Сценарій як основа екранного твору. Аудіовізуальне мистецтво в добу цифрових медіа.

Розділ 2 ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Творче завдання передбачає розробку концепції авторського медіапроєкту на задану тематику в одному із наступних напрямів:

- 1) радіопроект;
- 2) телепроект;
- 3) фотопроект;
- 4) кінопроект;
- 5) відеоартпроект;
- 6) інтернет-проект (сайт, інтернет-портал, ютуб-канал, блог тощо);
- 7) проєкт із використанням VR та AR технологій.

Напрямок, у якому буде розкрито тему проєкту, абітурієнт обирає за власним бажанням.

Тематику медіапроєкту буде оголошено на початку вступного фахового випробування.

Творче завдання включає детальний опис авторського медіапроєкту у формі стислого тексту обсягом не більше двох-трьох сторінок.

Структура авторського медіапроєкту

- ✧ Повна назва медіапроєкту.
- ✧ Концепт-ідея з урахуванням типу медіаносіїв.
- ✧ Стисле обґрунтування медіапроєкту.
- ✧ Короткий опис аналогів і прототипів.
- ✧ Цільова аудиторія медіапроєкту.
- ✧ Коло фахівців, яких необхідно залучити до реалізації медіапроєкту.
- ✧ Опис інтерактивного сценарію (за необхідністю).
- ✧ Аудіовізуальні та технічні ефекти (за необхідністю).
- ✧ Періодичність та тривалість програм (за необхідністю).
- ✧ Терміни реалізації медіапроєкту.
- ✧ Очікуваний результат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Аналізує результати випробування фахова комісія методом експертної оцінки й колегіального прийняття рішення та рекомендує до зарахування тих вступників, чії результати є найкращими. Максимальна рейтингова оцінка, яку може отримати абітурієнт за результатами комплексного фахового випробування, – 200 балів.

Критерії оцінювання теоретичного випробування

Теоретичне випробування спрямоване на виявлення навичок самостійного творчого мислення й письмового послідовного викладу власних думок. Відповідаючи на питання з теоретичної частини випробування, абітурієнт повинен показати вміння чітко, логічно й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, точно і повно відтворювати факти, прізвища, назви праць теоретиків, конкретні концепції та аналізувати їх, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки.

Кількість балів експертної оцінки за відповідь на кожне питання розподіляється таким чином:

Критерій оцінювання	Експертна оцінка
Повнота, логічність і послідовність розкриття теми	10 балів
Самостійність відповіді та її відповідність темі	5 балів
Знання теоретичного матеріалу (з посиланнями на назви праць теоретиків, конкретні концепції), вміння аналізувати їх, виділяти причинно-наслідкові зв'язки	15 балів
Аргументованість висновків, вміння відрізнити головне від другорядного	5 балів
Грамотність, охайність оформлення роботи	5 балів
Усього	40 балів

Критерії оцінювання творчого завдання

Під час творчого завдання абітурієнти повинні продемонструвати загальну ерудицію, фахову зацікавленість, орієнтацію у системах мас-медіа, знання особливостей різних типів та видів засобів масової комунікації, оригінальність авторських ідей, здатність творчо мислити та коректно викладати свої думки, спроможність прогнозувати шляхи реалізації свого творчого задуму, культуру письма.

Виконання творчого завдання оцінюється за наступними критеріями:

Критерій оцінювання	Експертна оцінка
Фахова зацікавленість	10 балів
Орієнтація у системах масмедіа, розуміння сучасного медіапростору, знання особливостей різних типів і видів засобів масової комунікації	10 балів
Оригінальність авторських ідей	20 балів
Здатність творчо мислити та коректно викладати свої думки	10 балів
Спроможність прогнозувати шляхи реалізації свого творчого задуму	5 балів
Культура письма, грамотність, охайність оформлення завдання	5 балів
Усього	60 балів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники, навчальні посібники

1. Захарченко А. П. Інтернет-медіа : інтерактивний навч. посібник. Тернопіль : Крок, 2014. 198 с.
2. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
3. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посібник / за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.
4. Квіт С. Масові комунікації : підручник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
5. Култаєва М. Д., Навроцький О. І., Шеремет І. І. Європейська теоретична соціологія ХХ–ХХІ століть : навч. посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 328 с.
6. Культурологія : теорія та історія культури : навч. посібник / за ред. І. І. Тюрменко. Вид. 3-тє, перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 370 с.
7. Почепцов Г. Г. Медіа: теорія масових комунікацій: навч. видан. Київ : Альтпрес, 2008. 403 с.
8. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник для студ. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
9. Рус-Моль Ш. Журналістика : посібник / пер. з нім. В. Климченко ; наук. ред. В. Іванов. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 343 с.
10. Сорока Ю. Г. Соціологія культури : навч.-метод. посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 136 с.

Словники, енциклопедії, довідники

1. Антофійчук В. І. Культурологія : термінологічний словник. 3-тє вид. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 160 с.
2. Вайшенберг З., Кляйнштойбер Г. Й., Пьорксен Б. Журналістика та медіа : довідник / пер. з нім. П. Демешко та К. Макеєв; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. 529 с.
3. Гіптерс З. В. Культурологія. Словник-довідник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ : УБС НБУ, 2008. 407 с.
4. Історія соціологічної думки : навчальний енциклопедичний словник-довідник / Н. В. Коваліско, В. М. Онищук, Н. М. Цимбалюк та ін. ; за наук. ред. В. М. Пічі. Львів : Новий Світ – 2000, 2020. 687 с.
5. Мас-медіа у термінах і визначеннях : корот. слов.-довід. : навч. посіб. / уклад. Ю. В. Боднар. Київ : МАУП, 2005. 224 с.

6. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія / пер. з нім. ; за заг. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія Української преси ; Центр Вільної преси, 2007. 780 с.

7. Danesi M. Dictionary of Media and Communications / foreword by Arthur Asa Berger. New York : M. E. Sharpe, Inc., 2009. 313 p.

8. Encyclopedia of New Media : An Essential Reference to Communication and Technology / ed. by Steve Jones. Thousand Oaks : Sage Publications, 2003. 532 p.

9. Williams R. New Keywords : A Revised Vocabulary of Culture and Society / ed. by Tony Bennett, Lawrence Grossberg, Meaghan Morris. New York : Wiley-Blackwell, 2005. 456 p.

Основна література

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / пер. з фр. В. Ховхун. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.

2. Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму / пер. з англ. П. Денисюк. Київ : Курс, 2008. 504 с.

3. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. Київ : Ваклер, 2007. 304 с.

4. Кулик В. Дискурс українських медій : ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ : Критика, 2010. 655 с.

5. Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна моногр. / за заг. ред. д. н. із соц. ком. В. Е. Шевченко. Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики КНУ імені Т. Шевченка, 2017. 234 с.

6. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / пер. з англ. О. Возьна, Г. Сташків. Львів : Літопис, 2010. 583 с.

7. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга : становлення людини друкованої книги / пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. Київ : Ніка-Центр, 2015. 388 с. (Серія «Зміна парадигми»).

8. Махній М. М. Мережеве суспільство : кіберпсихологічний путівник. Київ : Academia.edu, 2018. 176 с.

9. Медіа. Демократія. Культура : монографія / за ред. Н. Костенко, А. Ручки. Київ : Ін-т соціол. НАН України, 2008. 356 с.

10. Мінливості культури : соціологічні проєкції : наук. моногр. / за ред. Н. Костенко. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. 440 с.

11. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.

12. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн : нові комунікативні технології XXI століття. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

13. Тоффлер Е. Третя хвиля / пер. з англ. : А. Євса, за ред. В. Шовкуна. Київ : Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 480 с.

14. Українська культура в європейському контексті : наук. вид. / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько. Київ : Знання, 2007. 679 с.

Додаткова література

1. Battani M. *Sociology on Culture* / Marshall Battani. Oxford : Taylor & Francis, 2007. 304 p.
2. *Cultural Studies : An Anthology* / ed. by M. Ryan. Hoboken : Wiley-Blackwell, 2008. 1384 p.
3. Hassan R. *The Information Society : Cyber Dreams and Digital Nightmares*. Cambridge : Polity Press, 2008. 248 p. (Digital Media and Society).
4. Jensen K. B. *Media Convergence : The Three Degrees of Network, Mass and Interpersonal Communication*. London ; New York : Routledge, 2010. 208 p.
5. *Media and Cultural Studies : Keywords* / ed. by M. D. Durham, D. Kellner. Hoboken : Wiley-Blackwell, 2005. 776 p.
6. Papacharissi Z. *A Networked Self : Identity, Community, and Culture on Social Network*. London ; New York : Routledge, 2010. 344 p.
7. Wilhelm A. G. *Digital Nation : Toward an Inclusive Information Society*. Cambridge, MA ; London : The MIT Press, 2006. 184 p.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1. Американська культурологія: екстенсивна колекція ресурсів. URL : <http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
2. Асоціація з культурології (США). URL : <http://www.culturalstudiesassociation.org>
3. Бібліотека Інституту соціології НАН України. URL : <http://www.i-soc.com.ua/institute/lib.php>
4. Журнал з теорії культури і суспільства. URL : <http://tcs.sagepub.com/>
5. Електронні ресурси з досліджень медіа і культури. URL : <http://shmacek.faculty.noctrl.edu/mediastudies.htm>
6. Електронна бібліотека підручників. URL : <http://pidruchniki.com.ua/>
7. Європейська програма досліджень з культурології та комунікації. URL : <http://www.mediastudieseurope.net>
8. Інтернет-проект «Sociology Hall». URL : <http://www.sociology.kharkov.ua/>
9. Міжнародна Асоціація досліджень з комунікації та культурології. URL : <http://www.humfak.auc.dk>
10. Науковий журнал «Інформаційне суспільство». URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/is/index.html
11. Онлайн-журнал «Медіа, культура і суспільство». URL : <http://mcs.sagepub.com/>
12. Онлайн-журнал «Наука, технологія і суспільство». URL : <http://sts.sagepub.com/>
13. Центральний електронний ресурс з культурології. URL : <http://www.culturalstudies.net/>
14. Центр культурних досліджень (Великобританія). URL : <http://www.gold.ac.uk/cultural-studies/>

Голова фахової
атестаційної комісії

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Затверджено на засіданні Приймальної комісії університету
протокол №

Відповідальний секретар
Приймальної комісії

Ольга АНОЩЕНКО